

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Шифр та назва спеціальності
032 Історія та археологія

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Історія науки та українознавство

Кафедра
Українознавства, культурології та історії науки
(310)

Рівень освіти
Третій (доктори філософії)

Тип дисципліни
Загальна підготовка; обов'язкова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Робак Ігор Юрійович

Ihor.Robak@khpі.edu.ua

професор, д.і.н., професор кафедри українознавства, культурології та історії науки

Автор і співавтор понад 260 публікацій з історії України, біографістики, медичного краєзнавства, історії науки та освіти, зокрема 7 монографій і 9 підручників і навчальних посібників та методичної літератури для здобувачів вищої освіти.

Детальніше про викладача на сайті кафедри

<http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна «Історія України в глобальному вимірі» запроваджується на виконання Рішення НАЗЯВО від 21 червня 2022 року про історико-культурну складову освітнього процесу і покликана формувати активну громадянську позицію й патріотизм здобувачів вищої освіти на підставі студіювання історико-культурних процесів в Україні, розглядаючи їх в європейському і світовому контексті.

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія України в глобальному вимірі» є формування національної свідомості, глибокого розуміння багатовікової історії України, вписаної в європейський і світовий контекст, виховання особистості здобувача як активного громадянина і будівника демократичного суспільства, відданого своєму народові. Опанування дисципліни формує усвідомлення національного історичного гранд-нарративу, виховує високоморальні чесноти людини, а також навчає швидко і гнучко орієнтуватися у реаліях світу доби глобалізації та позбутися застарілих стереотипів мислення.

Формат занять

Лекції, практичні заняття. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

СК-1. Здатність здійснювати історіографічну критику, вміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

СК-2. Володіння основами наукового пошуку історичних джерел та здійснення їхнього аналізу, з урахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

СК-3. Здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки. Вміння здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження із найактуальніших історичних проблем.

СК-4. Розуміння основних причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей історичного процесу, набуття навичок критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

СК-5. Розуміння тенденцій розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхнього зв'язку з минулим досвідом. Вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Результати навчання

РН-7. Володіти методологією історіографічної критики, уміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

РН-8. Знати та володіти основами наукового пошуку історичних джерел і здійснення їхнього аналізу з врахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

РН-9. Демонструвати здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки, вміти здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження з найбільш актуальних історичних проблем.

РН-10. Розуміти основні причинно-наслідкові зв'язки та закономірності історичного процесу, демонструвати навички критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

РН-11. Розуміти тенденції розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхній зв'язок з минулим досвідом. Демонструвати вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Світоглядні та соціокультурні основи науково-технічної діяльності», «Представлення наукових результатів»

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Значну частину курсу складають лекційні заняття, проте практичні заняття не позбавлені активних методів навчання. На лекціях і практичних (семінарських) заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, візуалізації, бінарності, ділові ігри, «мозковий штурм», евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем доповіді-презентації), метод проєктного навчання (підготовка здобувачем самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Навчально-методичні матеріали доступні здобувачам через OneNote Class Notebook. За програмою навчання передбачено виконання завдання для самостійної роботи здобувачів освіти.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1 (дві лекції). Вступ до глобальної історії України. Початки.

Перша лекція: Вступ до глобальної історії України. Національний історичний гранд-нарратив.

Друга лекція: Стародавня історія України в контексті всесвітньої історії.

Тема 2 (дві лекції). Русь.

Перша лекція: Держава між цивілізованим і варварським світами.

Друга лекція: Удільна роздробленість Русі як прояв загальноісторичної закономірності.

Королівство Руське – щит Європи.

Тема 3 (дві лекції). Інтеграція в литовське і польське середньовічні суспільства.

Перша лекція: Русь литовська і польська.

Друга лекція: Козацька Україна: європейські й азійські взаємовпливи та виклики.

Тема 4 (дві лекції). Україна модерна.

Перша лекція: Україна і переділ політичної мапи Східної Європи у XVIII ст.

Друга лекція: Українське національне відродження в контексті європейських подій XIX – початку XX ст.

Тема 5 (дві лекції). Україна в новітню (надмодерну) світову добу.

Перша лекція: Від Першої світової до Другої.

Друга лекція: У період загальної кризи комуністичної системи та на руїнах СРСР.

Теми практичних занять

Тема 1. Вступ до глобальної історії України. Початки.

Тема 2. Русь.

Тема 3. Інтеграція в литовське і польське середньовічні суспільства.

Тема 4. Революційні процеси середини – другої половини XVII ст. на тлі агресивних зазіхань сусідніх держав.

Тема 5. Україна XVIII ст.

Тема 6. В лещатах двох імперій.

Тема 7. Глобальні процеси в Україні за доби Великої війни та революції.

Тема 8. Україна в міжвоєнний період: основні тенденції розвитку в глобальному вимірі.

Тема 9. Друга світова війна для України.

Тема 10. Україна в період наростання всеосяжної кризи комуністичної системи. Глобальні процеси доби незалежності.

Теми лабораторних робіт

Лабораторних занять не передбачено

Самостійна робота

Написання реферату за запропонованою темою – максимально 30 балів.

Теми рефератів:

1. Східні слов'яни та кочовики.
2. Теорія фронтиру в застосуванні до української історії.
3. Назва «Русь».
4. Український нобілітет у правлячих домах Європи.
5. Спостування імперської тези про наступництво Московією історичної спадщини Русі.

6. «Люди руські» і «люди московські».
7. Етимологія та вживання термінів «Україна» і «Малоросія».
8. Відмінність українського козацтва від московсько-російського.
9. Переяславська угода і Московські (Березневі) статті 1654 р. – договір про васальну автономію України.
10. Українська православна традиція. Київська митрополія від створення до томосу про надання автокефалії ПЦУ.
11. Український антисемітизм: витоки, прояви, подолання.
12. Українська політична еміграція від мазепинських прихильників до кінця Російської імперії.
13. Доля запорозьких козаків та їхніх нащадків після остаточної ліквідації Запорозької Січі.
14. Українська еліта в Російській імперії.
15. Аграрне питання в підросійській і австро-угорській Україні.
16. Еміграція з українських земель у Росії та Австро-Угорщині.
17. Вплив подій Української революції на центри влади в Центральній та Східній Європі.
18. УСРР – одна із засновниць СРСР.
19. Зовнішньоекономічний чинник Голодомору 1932–1933 рр.
20. Українська РСР – член-засновник ООН.
21. Приєднання Криму до УРСР 1954 року: причини та легітимність. Кримсько-татарська проблема в СРСР.
22. Українська еміграція в ХХ столітті.
23. Російсько-українські стосунки від розпаду СРСР до Революції Гідності.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2023. 264 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017516>
2. Грицак Ярослав. Подолати минуле: глобальна історія України. К. : Портал, 2021. 432 с. <http://resource.history.org.ua/item/0016145>
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ – ХХ століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2022. 656 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Hrytsak_Yaroslav/Narys_istorii_Ukrainy/
4. Кульчицький Станіслав. Рашизм vs ленінізм? Роздуми історика на переламі епох. Київ, 2023. 31 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017665
5. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності; / Пер. з англ. Р. Клочка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skifskykh_voien_do_nezalezhnosti/
6. Снайдер Т. Становлення сучасної України. [Електронний ресурс] : <https://www.youtube.com/playlist?list=PLE6NcH-LB5H2zezH0m0ii9LGd4gaEA38A>
7. Україна в історії Європи ХІХ — початку ХХІ ст.: історичні нариси / За ред. С. В. Віднянського. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2020. – 814 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015027

Допоміжна література і додаткові навчальні матеріали

1. Андрощук Ф. Від вікінгів до Русі, Київ : Laurus, 2022. 204 с.
https://old.nmiu.org/images/pdf/books/vid_vikingiv_do_rusi_F_Androschuk_book.pdf
2. Багалій Д. Історія Слобідської України / передм. та ком. В. Л. Маслійчука; упорядн. О. О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. 432 с.
3. Вирський Д. Річ Посполита про козаків (1560-і – початок 1650-х рр.) / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 288 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015733
4. Грицак Ярослав. Лекції. [Електронний ресурс] :
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLgviYb7m9snjmX2Pik6T1qr5TYfvCyQwn>
5. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / Відп. Ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 296 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016571
6. Лоза Ю. Історичний атлас України. Київ : Українська Картографічна Група, 2022. 324 с.
7. Маслійчук В. У полоні прикордонь та наративів. Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2021. 300 с.
8. Маркс Карл. Таємниці дипломатичної історії XIX століття. Розділи з праці / З англ. перекл. О. Усатюк [Електронний ресурс]. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/501/41/>
9. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 802 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016979
10. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 2 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 803-1526 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016980
11. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Кн. 3 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блашук. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 844 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017541
12. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія Українського Гетьманату в міжнародних політичних комбінаціях раннього нового часу / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 512 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017061

13. Снайдер Тімоті. Шлях до несвободи : Росія, Європа, Америка / перекл. з англ. Г. Герасим. — Львів : Човен, 2020. — 392 с.

14. Черкас Б., Ващук Д. Східне Пограниччя Європи: Український фронт у добу пізнього середньовіччя / Упорядк. Наук. Апарату: С. Блашук, Ю. Грищенко. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 176 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=001696

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності здобувача освіти та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з усних виступів на практичних заняттях (50%) (від 1 до 5 балів, максимально на всіх практичних заняттях можна отримати 50 балів), інд.завдання (30%) та відповіді здобувача на питання на іспиті (20%).
Якщо здобувач отримав знання через неформальну освіту і має відповідний сертифікат, тоді, за домовленістю із викладачем, можливе перезарахування результатів навчання.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено
30.08.2024

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олена ТВЕРИТНИКОВА

30.08.2024

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Олена ТВЕРИТНИКОВА